ముద్దు

ఎ.ఎస్. జగన్నాథశర్మ

పెద్దగా శబ్దంచేస్తూ ఆ చిన్నింటి గది తలుపులు రెండూ మూసుకున్నాయి. ఏడుస్తున్న యేణ్ణర్ధం చిరంజీవి మళ్ళీ 'కెవ్వు' మంటూ గుక్కపెట్టి ఏడ్చాడు. లావణ్య వాడ్ని ఆత్రంగా తీసుకుని గుండెకు హత్తుకుంది. 'లుచ్చ' కొడ్తూ, కుదుపుతూ వాడ్ని ఓదారుస్తోంది. అక్కడే నిలబడ్డ జోగారావు మంటపెడ్తున్న తన కుడిచేతిని నలుపుకుని, పిడికిలి విప్పి చూసుకున్నాడు. చిన్నగా వణుకుతోంది చేయి. 'ఛీ, ఛీ' అనుకున్నాడు.

ఇంతలో-

గోడకు తల బాదుకుంటున్న శబ్దం

'దబ్ దబ్' మంటూ విన్పించింది—చిన్న గదిలోంచి. లావణ్య భయంగా అటు చూసింది. జోగారావు బెదిరినట్టు చలించాడు. వెళ్ళి తలుపులు బాదాడు. తెరుచుకోవటంలేదు అవి. "వర్ధనం - వర్ధనం" అని గాభరాపడ్డాడు. మరో సారి తలుపు గొళ్ళెం పట్టుకుని బలంగా ఝూడించాడు.

సమాధానం లేదు లోపల్నుంచి. కాని, ఏడుస్తున్న గొంతు విన్పిస్తోంది.

"వర్ధనం-వర్ధనం" రెట్టించి కేకేశా డతను.

జవాబు లేదు.

చీర కొంగుతో ఏడుపును నొక్కి పెట్టిన శబ్దం - కుళ్ళి కుళ్ళి ఏడుస్తు న్నట్టు, మధ్య మధ్య ఎక్కిళ్ళు - అంతకు మించి విపరీతంగా దగ్గు - రెండు చేతుల్తో తల మోదుకుంటున్న ధ్వని—

ఇవే విన్పిస్తున్నాయి బయటికి.

లావణ్య నిలువునా కంపించి పోతోంది. చిరంజీవి ఏడుస్తూనే ఉన్నాడు. జోగారావు కాలుగాలిన పిల్లిలా తలుపుముందు తచ్చాడు తున్నాడు. పిచ్చిగా తల గోక్కుం టున్నాడు.

అయిదు నిముషాలు గడిచాయి.

ఎక్కడివాళ్లు అక్కడే! యథాప్రకా రంగా ఉంది పరిస్థితి.

పావుగంట గడిచింది.

వాతావరణంలో కొద్ది మార్పు.

లావణ్య పిల్లాడ్నెత్తుకుని ప్రక్కింటికి వెళ్ళింది. జోగారావు చుట్ట ముట్టించి ప్రక్కనున్న వాలుకుర్చీలో చతికిల బడ్డాడు. చిన్న గదిలోని దగ్గు రాను రాను క్షీణిస్తూ - అంతలోనే మళ్ళీ శక్తిని పుంజుకుంటూ, గచ్చుమీద దళసరి కంచుపళ్లేలు ఎత్తేస్తున్నట్టు 'ఖంగ్-ఖంగ్' మంటూ విన్పిస్తోంది.

"పిచ్చి ముండ" అనుకున్నాడు జోగారావు అస్పష్టంగా.

"నిజమే ! తను పిచ్చిది కాబట్టే ఇంకా బ్రతుకుతోంది. అభిమానాలని, అనురాగాలని అంతఃకరణాలంటూ పిచ్చిగా వాటిని నమ్ముతోంది. సరదాలు, సంతోషాలంటూ - వాటిని పదిమందితో పంచుకుందాం అనుకుంటూ భంగపాటు పడుతోంది. తీరని వేదన అనుభ విస్తోంది. ఎప్పుడూ కూడ తుళ్లుతూ, నవ్వుతూ ఉండాలనుకునే తను ఇప్పుడు...!

సన్నగా — పీలగా, బలహీనంగా ఎండిపోయిన బొప్పాయిచెట్టుకుమల్లే తన వేషం - పొడారిపోతున్న తను - మండుతున్న గొంతుతో క్షణక్షణం కెళ్ళలుగా దగ్గు - ఆదరించని పిల్లలు— అభిమానించని కోడళ్ళు — ఓదార్చలేని భర్త - ఓర్పు నశిస్తున్న జీవితం - భగవంతుడా ! ఇటువంటి బ్రతుకును ఇంకెవ్వరికీ ప్రసాదించకు తండ్రీ !

అని అన్పించింది వర్ధనానికి అదే క్షణంలో. శూన్యంలోకి చేతులెత్తి ప్రార్థించింది కూడ. మళ్ళీ ఏడుపు, దగ్గూ మిళితమై ముంచుకొచ్చాయి ఆమెకి.

కాలుతున్న చుట్ట చివరంటా కాలి పోయి చేతి వేలుని 'చురుక్కు' మన్పించింది. జోగారావు వేలును నోట్లో ఉంచుకున్నాడు. ఆలోచిస్తున్నాడు.

ఓ అరగంట క్రితం-

అక్కడ – వాలుకుర్చీని కేంద్రంగా గజం వ్యాసార్థంతో గీసిన వృత్తంలో ఎంత రభస జరిగింది ! ఇంకెంత యుద్ధం చెలరేగిందనీ ! అంతటా అందరూ ఆవేశపడ్డారు. ఎవరి కివాళ్ళు అభిమానపడ్డారు.

ఫలితం ?

చిన్నవాడు శంకరం కొంపను చీదరించుకుని ఎక్కడికో వెళ్ళిపోయాడు. వర్ధనం చిన్నగది తలుపులు బిగించుకుని ఏడుస్తో కూర్చుంది. కోడలు లావణ్య ఇదేం పట్టనట్టుగా ప్రక్కింటికి వెళ్ళిపోయింది. తనొక్కడూ మాత్రం మిగిలిపోయాడు – ఎక్కడికీ వెళ్ళలేకా కాదు, ఏదీ చెయ్యలేకా కాదు, చేసిన దానికి చింతిస్తూ.

వెధవది చిన్నప్పట్నుంచీ తనకి చేయి దురుసు ఎక్కువ. ఆ దురుసు తనానికి మరింత ఆసరా ఇచ్చింది టీచరు ఉద్యోగం. అప్పట్లో అధికారం, పెద్దతనం హాయి అన్పించేవి. తను క్లాసులలో, లెక్కచేస్తూ - చెప్తూ ఉంటే ఏ గుంటడైనా కదల్డానికి, 'కుఁయ్' మనడానికీ అర్హత కాని, అవకాశం కాని లేకుండా పోయేవి. ఖర్మంచాలక ఎప్పుడైనా, ఎవడైనా కదిలి 'కాఁ' మంటే వాడికి ఆ రోజు నరకం కంటి ముందు కదిలేది. అంతలా చావబాదే వాడు. స్టాఫ్‌లోను, స్టూడెంట్సులోనూ తనకు 'ఇనుప దేవుడు' అని పేరుండేది.

అంతలాంటి ఇనుప దేవుడూ ఇప్పుడేఁవయ్యాడు ?!

ఏళ్లు మీదపడి రక్తం పలుచబడింది. శక్తి క్షీణించింది. మామూలుగానే ముసలి అయిపోయినాడు. వయసుకు తగ్గట్టు ఉద్రేకాన్ని, ఉద్వేగాన్ని అణుచుకోలేకపోతున్నాడు. అరగంటక్రితం జరిగిన యుద్ధంలో తన పాత్ర నిజానికి చాలా చిన్నది. కాని, బహు కొద్దిక్షణాల లోనే విరాట్ రూపం ధరించింది. ఉగ్రంగా అరిచింది. ఉరికింది.

వర్ధనం చెంప 'ఛెళ్' మన్పించాడు.

పర్యవసానం !?

"చాలా నాయనా ! నిన్ను కట్టుకుని బాగా సుఖపడ్డాను. మనుషుల రక్తాన్ని పచ్చిపాలులా తాగే మీకు నన్ను కట్టబెట్టాడు మా తండ్రి. మీ వంశాన్ని - మోతుబరీతనాన్ని చూసి సంతోషించాడు కాని, మీ ప్రవర్తనని చూడలేక పోయాడు. కాపురానికి వచ్చిన

లగాయితూ చూస్తున్నాను. కూర్చుంటే గుద్దు, లేస్తే తాపూ తంతున్నావు. చాలు ! అంతే చాలు ! జన్మ తరించి పోయింది." ఏడ్చింది వర్ధనం. ఎన్నడూ లేనిది తనని ఏకవచన ప్రయోగం చేసింది. చేతులెత్తి మ్రొక్కింది. గదిలోనికి వెళ్ళి తలుపులు బిడాయించుకుంది.

"వెర్రి ముండ" గొణుక్కున్నాడు జోగారావు.

హఠాత్తుగా చిన్నింటి గది తలుపులు తెరుచుకున్నాయి. చుట్టుకుపోతూ బయటకు వచ్చింది—వర్ధనం. దగ్గుతో ఎగశ్వాస ఆడటంలేదు ఆమెకి. జోగారావు అయోమయంగా ఆమె వద్దకు పరుగెత్తాడు. దగ్గరగా తీసుకుని అదుముకున్నాడు. కుడి చేత్తో ఆమె గుండెను నిమరసాగాడు. కొంచెంగా సర్దుకుంది. అప్పటికీ భారంగా ఊపిరి తీస్తోందామె. బాధనిపించింది అతనికి. ఆమె కళ్లల్లోనికి చూసాడు.

వర్ధనం అంతలేసి కళ్ళల్లో నీళ్ళు సుళ్ళు తిరుగుతూనే ఉన్నాయి.

"ఏడవకు" అతి ప్రయత్నంమీద అనగలిగాడు జోగారావు. తన అనునయం కూడ నమ్మలేని స్థితి ఆమెది—అన్పిస్తోంది అతనికి.

ఆ మాటకి దుఃఖం కట్టలు తెంచుకున్నట్టుగా అక్కళ్లు - బిక్కళ్ళుగా రోదించింది ఆమె.

"చూడు ! ఏడవకు. ఏడిస్తే దగ్గొస్తుంది. ఆ మాయదారి దగ్గుని తట్టుకునే శక్తి నీకు లేదు. మనిషివి చుట్టుకుపోతావు. నా మాట విను." ప్రతిమలాడాడు.

తిరస్కరిస్తున్నట్టు అతనినుండి దూరంగా జరిగింది వర్ధనం. తర్వాత స్థిరీకరించుకున్నట్టుగా అంది—

"పెద్దవాడి దగ్గరకు పోదాం."

"ఏం ఎందుకని ?" అడిగాడు.

"మీరు రాకపోతే నన్ను దిగబెట్టేయండి."

"అదేం !" ఆశ్చర్యపోయాడు.

"ఇక్కడకన్నా అక్కడే నయంగా ఉంది. ఆ కోడలే బాగుందనిపిస్తోంది. ఎంత చీదరించుకున్నా ముఖం వెనకాల కాని, ముఖంముందు భయం నటిస్తోంది కదా ! దీనికిమల్లే అది ఇంటిపని-వంటపనీ ముట్టుకోవద్దనటం లేదు. మనవల్ని ముద్దుపెట్టుకోవద్దని శాసించటం లేదు. వాళ్ళు దగ్గరికి రాననటంలేదు 'నాన్నమ్మా' అంటూ వాళ్ళు నా చేరువుకి వస్తున్నారు. నా కదే చాలు ! అంతే చాలు ! పదండి పోదాం" జోగారావు దగ్గరికి చేరి అర్థించినట్లుగా మాట్లాడింది వర్ధనం.

జాలిగా "వెర్రి మొఖమా" అంటూ వాలుకుర్చీదగ్గరకు నడిపించుకు వచ్చి—క్రిందన కూర్చోబెట్టుకుని ఆమె

ముఖాన్ని చేతుల్లోనికి తీసుకున్నాడతను.

"పిచ్చిదాన ! ప్రతి పిరికి వ్యక్తి ప్రస్తుతాన్ని వదిలి జరిగిపోయిన వెనుకటి రోజుల్నే తలపోసి కావాలంటాడు. కారణం ఏఁవిటో తెలుసా ! క్రితంలో తను వాటిని అనుభవించేశాడు. ఆ బాధల్ని, భయాల్నీ, దిగమింగేశాడు. కాని, నిజానికి తను అప్పట్లో ఆ రోజుల్నే అసహ్యించుకునేవాడు. వాటినుండి విముక్తి కోరుకునేవాడు..." అంటూ వేదాంత ధోరణిలో నవ్వేశాడు జోగారావు.

'అంతే' అన్నట్టుగా అతనివైపు ఆశ్చర్యంగా చూస్తోంది వర్ధనం. అలా ఆమె అతని ముఖంలోనికి చూస్తుంటే, అతనిలో ఇంతకుముందు భార్యపట్ల ఉండే సంశయాలు, సంకోచాలు, భయాలూ పంటాపంచలై పోయినట్టుగా ఫీలయ్యాడు జరిగిన సంఘటన కలలా అన్పించి - ఆ కలకి జడుసుకున్న తను లేచి, భార్యను లేపి రాత్రంతా

స్వేచ్ఛగా - స్వచ్ఛంగా, కష్టం, సుఖం మాట్లాడుతున్నట్టు అన్పిస్తోందిప్పుడు అతనికి.

"పెద్దవాడింట్లో ఉంటున్నప్పుడు ఏఁవని బాధపడ్డావో జ్ఞాపకం ఉందా ! కోడలుపిల్ల ముఖం చాటేసుకుని వాళ్ళింటా - వీళ్ళింటా మనల్ని గురించి చెడ్డగా చెప్తోంది, ఇక్కడ ఒక్క క్షణం ఉండొద్దన్నావు. ఇంకెక్కడికైనా పోదాం అన్నావు. మనకేఁ ఇద్దరు ఆడపిల్లలతో కలుపుకుని ఎనమండుగురు సంతానం - ఏ ఇంట్లో చేయి సాయం చేస్తే మన దినాలు గడిచిపోవు అన్నావు. చిన్నవాడింటికి చేరుకున్నాం. ఏఁబావు కున్నాం చెప్పు. అంతా ఒక్కటే. ఒట్టి పోయిన గొడ్డను ఎవరు చేరదీస్తారే?" ఇలా అంటున్నప్పుడు అతని గొంతు సన్నగా వణికింది.

వర్ధనం అతని మాటల్ని విశ్వ సిస్తోంది. ఒదిగి జాగ్రత్తగా వింటోంది.

"పాడికట్టిన ఆవుకేనే పంచభక్ష్య పరమన్నాలూను. ఎండిపోయి, రోగిష్టి అయినవాటిని చీదరించుకుని తోలేస్తారే తప్పా, సేదదీర్చి వాటికి సాయం చెయ్యడం లోక విరుద్ధం... అఁ" రుద్ధ మైంది కంఠం. అతని కళ్ళు చెమర్చాయి కూడ.

కాపురానికి వచ్చిన నలభై యేళ్ళలో భర్త ఎన్నడూ కన్నీళ్లు పెట్టుకోవడం తను చూడలేదు. ఆదుర్దా పడ్డది వర్ధనం. అదిరింది.

"ఏమైందండీ" అడిగింది. గొంతులో బాధ ఉమ్మలు చుట్టుకుంటో దగ్గు రూపంలో బయటకు వచ్చింది. గుండెను కోస్తున్నట్టుగా ఉంది దగ్గు. గొంతును చీలుస్తున్నట్టుగా ఉంది దగ్గు. ఆమె కెళ్ళలుగా ఉమ్మింది. ఆత్రంపడి ఆమె వక్షాన్ని అదిమాడు జోగారావు.

నీళ్లు చిమ్మిన కళ్లు నాలుగూ కలుసు కున్నాయి. జత కళ్ళు గాథల్ని తెలప మంటున్నాయి. ఇంకో జత కళ్లు బాధల్ని నెమరేస్తున్నాయి.

"తెలిసో తెలియకో ఇన్నాళ్ళూ నువ్వూ, నేమా చిరంజీవిని లాలించి ఆడించాం. ఇకనుంచి అది మాను కుందాం. వాణ్ని నువ్వు చేరదియ్యకు. ముద్దుపెట్టుకోకు." చివరి రెండు మాటలూ శాసిస్తున్నట్టుగా పలికాడు జోగారావు.

అయోమయంగా ఉంది వర్ధనానికి ఈ పరిస్థితి అంతా.

"రాత్రి కోడలు పిల్ల చిన్నవాడితో ఏఁవని చెప్తోందో తెల్సా ! ఎక్కువగా బిడ్డల్ని కని పురుళ్లు పోసుకుంటే ఆడది అనారోగ్యంగా తయారౌతుందట. ఆ వ్యక్తికి క్షయ రోగల అవకాశాలు హెచ్చుట. నువ్వు...నువ్వు పదికి పైగా పురుళ్ళు పోసుకున్నావట. నీ దగ్గు... నీ వేషం క్షయరోగి లక్షణాలట. అంత

"ఈ ఒక్క రోజు మాత్రం సిగరెట్లూ, వాగుడూ మానేశాను లలితా" అన్నాను! అంతే సుష్షగా ఇలా....!!

భయంకరమైన రోగం పెట్టుకుని పసి పిల్లల్ని చేరదీసి ముద్దులు పెట్టుకుంటే ఆ రోగం పిల్లలకీ అంటుతుందటే! అందుకనే..."

ఆ మాటలు వింటున్న వర్ధనం మెదడులో ముళ్లు దించుతున్నట్టైంది. గుండెల్లో గుండుసూదులు గుచ్చుతున్నట్టైంది. విలవిలలాడింది. గంటన్నర క్రితం జరిగిన జట్టీ-పరిస్థితి, అంతా తోలుబొమ్మలాటలా ఆమె కళ్ళముందు కదిలింది.

చిరంజీవికి నీళ్ళు పోసి, పౌడర్ రాసి-డ్రస్ చేసి, కాటుకపెట్టి, వాడ్ని మునుకుల్లో పెట్టుకుని ఆడిస్తోంది లావణ్య. వర్ధనం ఆ దృశ్యాన్ని చూసి ముచ్చటపడింది. నవ్వుతూ వచ్చి, అడిగింది, ముద్దు పెట్టుకుందికి చిరంజీవిని ఇమ్మని. లావణ్య విన్పించుకోనట్టుగా లేచి నిలబడింది. వర్ధనం మరోసారి అడిగింది. తర్వాత కదిలి వెళ్ళిపోతున్న కోడల్ని పట్టి, ఆపి, కసిరినట్టుగా అడిగింది పిల్లాడ్ని ఇయ్యమని. ఆ పాటికీ పిల్లాడ్ని అందియ్యలేదు లావణ్య. రెచ్చిపోతున్నట్టై చిరంజీవిని లాక్కుందికి ప్రయత్నించింది వర్ధనం. 'వద్దు' అంటూ గట్టిగా కేకపెట్టినంత పనిచేసి ఆ ప్రయత్నాన్ని ఆపింది లావణ్య. నీరుగారిపోయింది వర్ధనం. "కారణం ?" అమాయకంగా అడిగింది.

"పిల్లాడు జడుసుకుంటాడు. ఏడుస్తాడు" సమాధానం ఇచ్చింది కోడలు. ఇన్నాళ్లూ లేంది ఈ రోజే! ఆశ్చర్య

పోయింది అత్తగారు. అదే మాట అడిగింది. జవాబు రాలేదు. పిచ్చిదై పోయింది వర్ధనం. నానా మాటలూ అంది. పెద్ద రగడ లేవదీసింది. అత్తా కోడళ్ళమధ్య అనుకోని విధంగా విజృంభించింది వైరం.

చిన్నవాడు శంకరం ఆఫీసునుంచి వస్తూ ఈ సన్నివేశాన్ని చూసి విస్తుపోయి వారించబోయాడు. ఎవ్వరూ చెవొగ్గలేదు. విన్పించుకోలేదు. విసిగి, కొంపంటే చీదరవేసి వాడు ఎక్కడికో వెళ్ళిపోయాడు. జోగారావు వద్దని ఎంత చెప్తున్నా వినక, ఎవరికివారే ఏక ఛత్రాధిపతులుగా వ్యవహరిస్తుంటే- 'తనది' అన్న వస్తువుకి చెంప దెబ్బవేసి తగువు ముగించబోయాడు

అంతా అర్థమయ్యింది వర్ధనానికి. ఏడుపు వచ్చింది. పొరలు పొరలుగా దగ్గు కూడ వచ్చింది. పమిట కొంగు నోట్లో కుక్కుకొని దగ్గును అణచుకోవడానికి ప్రయత్నించి, విఫలురాలై జోగారావుకి దూరంగా జరిగింది.

ఆప్యాయతతో దగ్గర కొస్తున్న భర్తని వద్దని వేడుకొంది. ప్రతిమాలింది. విలపించింది. తర్వాత ఇద్దరికిద్దరూ ఒకర్నొకరు చుట్టుకుని ఏడ్చుకున్నారు. ఓదార్చుకున్నారు.

చీకటి బాగా పడ్డాక — నిద్రపోతూన్న చిరంజీవిని భుజాన వేసుకుని ఇంటికి వచ్చింది లావణ్య. వస్తూనే అడిగింది.

"ఆయన వచ్చారా అత్తయ్యా" అంటూ.

లేదని చెప్పింది వర్ధనం. పిచ్చిబాబు అటూ చెప్పలేక ఇటూ చెప్పలేక మూగ రోదనతో ఎక్కడ — ఏ పార్కులో తిరుగుతున్నాడో ! అన్పించి బాధపడ్డది కొడుకుపట్ల.

వాలుకుర్చీలో కూర్చుని చుట్ట కాల్చుకుంటున్న భర్త తీరిగ్గా ఉన్నాడన్పించింది ఆ తల్లి మనసుకి. ఉండలేకపోయింది.

"చీకట్లో కూర్చుని చుట్ట కాల్చుకోక పోతే అలా పార్కుకో-పరంధామయ్య గారింటికో వెళ్ళి శంకరాన్ని వెదికి పెట్టకూడదు. వేళ పట్టుకు ఇంత తిండి వాడు కతికి ఆరోగ్యంగా ఉంటేనే, వాడి పెళ్ళానికి, పిల్లాడికీను దారి ఉండేది. ఉఁ కదలేఁ."

జోగారావు బయటకు నడిచాడు. వీధిలోనికి వెళ్తూ ఇంటివైపోసారి చూసి నవ్వుకున్నాడు.